

Het geboortekaartje van de hele wereld

ds. Willem Smouter, Apeldoorn. Oktober 2011.

Wij kregen onlangs een geboortekaartje en daarop stond: "Met dankbaarheid berichten wij dat wij van God ons eerste kind gekregen hebben. Hij heet Hendrik Anton Peter, wij noemen hem Jeroen".

Tja, dat van die namen begrijp ik ook niet altijd. Maar verder begrijp je zo'n geboortekaartje precies. Dit zijn mensen die intens blij zijn met hun eerste kind en die belijden dat ze dat kind van God gekregen hebben. Dat begrijp je precies en je gaat die mensen feliciteren enzovoorts. Stel je nou eens voor dat iemand op een andere manier zou reageren en zou zeggen: "kom kom, zit daar niet heel iets anders achter? Waar waren jullie negen maanden geleden en hoe ging dat allemaal?". Dan zou je zeggen: wijsneus, er staat een heleboel niet op dat kaartje waar jij niks mee te maken hebt. Maar het is wel helemaal waar: wij hebben ons eerste kind van God gekregen. En ik vind zelfs: als dat niet op een of andere manier op het kaartje staat, dan doe je daarmee de werkelijkheid onrecht en dus God onrecht. Dat geloof ik met heel mijn hart.

Welnu, Genesis 1 is zoveel als het geboortekaartje van de hele wereld. En het is een kaartje dat door God zelf verstuurd is, want de auteurs zijn geïnspireerd door de heilige Geest.

Het is niet zo raar om het met een geboortekaartje te vergelijken, want in het Hebreeuws heet het zelfs zo. Er staat "dit zijn de *toledot* (geboorten) van de hemel en de aarde" – daarom heet het boek Genesis, geboorte. Het is het geboortekaartje dat door God zelf verstuurd is en het luidt "In het begin schiep God de hemel en de aarde" en wat daar verder volgt. En ik geloof dat met heel mijn hart.

Wijsneus

Stel je nou eens voor dat er iemand is, die dat kaartje leest en zegt "is dat nou wel zo? Heeft dat dan geen miljoenen jaren geduurd en is de hemel echt wel een harde koepel waar je sterren aan kunt hangen? En hoe kan het dan dat God op de eerste dag het licht schiep maar pas op de vierde dag de zon, maan en sterren? En leven wij niet in een uitdijend heelal met miljarden lichtjaren?". Dan zou je zeggen: "hoor eens, wijsneus, er is nog wel meer gebeurd dat hier niet allemaal in staat. Was jij erbij toen God de aarde grondvestte (Job 38)? Er is veel meer gebeurd maar daar heb jij niets mee te maken; wat hier staat dat mogen wij gewoon geloven."

Maar nu wat anders. Ik ga terug naar het geboortekaartje van Jeroen. Stel je voor dat die wijsneus gaat studeren voor dokter, misschien wordt hij zelfs gynaecoloog. Dan is het zijn vak om te leren hoe dat precies gaat met de vruchtbaarheid. Dan moet hij leren over eitjes en zaadjes, over celdeling en erfelijk materiaal, over het innestelen in de baarmoederwand en nog veel meer dingen waar ik niks van weet. Dat allemaal te gaan bestuderen, daar is niets verkeerd aan. Sterker nog: het is goed dat het gebeurt en christenen mogen daar met een gerust hart en een vrij geweten aan mee doen.

Dat stelt je wel eens voor lastige vragen. Bijvoorbeeld als het gaat over vruchtbaarheid, over kinderen krijgen of kinderloos blijven. Wat leert ons de Bijbel daarover? De Bijbel is daar heel duidelijk over: de Heer opende haar baarmoeder. Of de Heer sloot haar baarmoeder toe.

Wat moet je daarmee als christendokter? Antwoord: dat moet je geloven. Het staat er niet voor niks, het is zo.

Dan krijg je een 1

En toch – en nu wordt het lastig – als student en als arts in opleiding kun je met dat antwoord geen genoegen nemen. Het is je taak dan om verder te gaan. Om te studeren, onderzoek te doen, proeven te nemen en theorieën te ontwikkelen en op die manier geneeswijzen te vinden die mensen kunnen helpen bij het vreselijke verdriet van kinderloosheid. En intussen, als je christen bent dan geloof je ook die andere werkelijkheid, dat namelijk de Heer opent en sluit. Wanneer je als christenstudent tentamen doet over de vruchtbaarheidsleer, en je moet verklaren waarom een bepaalde vrouw onvruchtbaar blijft, als je dan antwoordt: “omdat God haar baarmoeder toesloot”, dan krijg je een 1 voor dat tentamen. En terecht. Want de clou van wetenschap is nu juist dat je probeert de duizelingwekkende geheimen van de geschapen werkelijkheid te ontrafelen.

En dat mag je doen met een vrij geweten. De Nederlandse Geloofsbelijdenis zegt daarover zo prachtig: “wij kennen God op tweeërlei wijze, door de schepping en onderhouding van de wereld en nog meer door zijn heilig en goddelijk woord”. Het is dus terecht om je te verdiepen in de werkelijkheid, om die te ontrafelen en te proberen die te beheersen. Zo goed als een boer die weet dat dorens en distels een gevolg van de zondeval zijn, toch moet proberen ze uit te roeien. Zo goed mag die dokter alles doen om mensen te helpen toch kinderen te krijgen, zonder de vrees of God het wel goed vindt.

Ik kan me wel voorstellen dat het voor die dokter soms lastig is om die twee werkelijkheden te combineren. Trouwens, ik kan me voorstellen dat dat voor een patiënt lastig is: hoe combineer je dat als gelovige, dat het allebei waar is? Dat je geneesmiddelen gebruikt en *high tech* hulp inroept en dat je er tegelijk ook voor bidt. Dat kan moeilijk zijn het is goed om elkaar te helpen, en het is goed om daar luisterend en biddend mee bezig te zijn. Maar het is wel gewoon allebei waar, zonder gewetensproblemen.

Goddelijke vruchtbaarheid

Nu een stap verder. Stel je nou voor dat er een groep christelijke gynaecologen is die supergeleerd zijn, toonaangevend in de wetenschap en die alle literatuur over onverklaarbare vruchtbaarheid doorgenomen hebben. En die geconstateerd hebben: het is niet zo simpel als in de boekjes staat, want er is nog heel veel dat de wetenschap niet kan verklaren. En dan hebben ze daarnaast authentieke getuigenissen van mensen die op gebed genezen zijn van onvruchtbaarheid. Stel je nou voor dat deze mensen uit diep ontzag voor God en voor de Bijbel besluiten om een nieuw wetenschappelijk model te maken, waarin ze zeggen: het is wetenschappelijk bewezen dat er méér is dan wat je medisch kunt verklaren op het gebied van de vruchtbaarheid. En dat er serieuze aanwijzingen zijn dat het echt zo is dat de Heer de baarmoeder opent en sluit. En zo komen ze tot het “Model van Goddelijke Vruchtbaarheid”.

Als dat zou gebeuren, dan zou ik daar sympathie voor hebben, want er *is* ook meer dan wat we met al ons gedokter kunnen beheersen. En toch, toch is het vreselijk riskant om zo'n alternatief model – alternatieve geneeskunde voor christenen – te maken. Want je kunt uitrekenen dat een volgende generatie daar weer gaten in schiet en dat op een dag dat alternatieve model in elkaar stort. En wat dan?

Nou ja, voor zover ik weet is zo'n alternatieve geneeskunde nooit ontwikkeld.

Iets scheef gegaan

Maar zo is het wel gebeurd met dat andere geboortekaartje: de *toledot* van hemel en aarde. Wat er in Genesis staat – christenen zullen zeggen: hoor eens ik geloof dat gewoon, zoals het er staat. En dat steun ik van harte: zo is het ook. Maar ik denk dat er ongeveer 40 jaar geleden iets scheef gegaan is. Er waren al lang christelijke wetenschappers, die zijn er altijd geweest. Sterker nog: veel van onze wetenschap is op christelijke bodem ontstaan uit verwondering over God de Schepper die alles zo wonderlijk heeft gemaakt. Gods grootheid prijzen en tegelijk de schepping onderzoeken, de mechanismen van afstamming en evolutie. Er waren altijd christenen die onderzoek deden naar het ontstaan van de soorten en zo meer. Dat was wel eens moeilijk, dat ging met vallen en opstaan, er was ook discussie over – maar het gebeurde. Maar toen woei er iets uit Amerika over dat creationisme heet: een wetenschappelijk alternatief voor de evolutieleer. Het zijn diepgelovige geleerden met veel ontzag voor God die stelden: die hele evolutieleer is niet toereikend, er is nooit bewijs gevonden dat de ene soort uit de andere ontslaat en niemand was erbij en in een laboratorium is geen van deze mechanismen ooit nagedaan. Zij zijn begonnen te bewijzen – en het heeft bij ons veel belangstelling getrokken – dat de aarde jong is en dat alle soorten tegelijkertijd geschapen zijn. Een wetenschappelijk alternatief: hier kunnen christenen eindelijk terecht. Ik herinner me persoonlijk nog hoe boeiend dat was: zou het lukken; werken die theorieën echt? Het was een tijd waarin de wetenschap steeds grotere pretenties kreeg. Dat ze alles konden bewijzen en dat we het geheim van de wereld *bijna* te pakken hadden en dat het geloof dus bijna overbodig was. Het creationisme werd daarbij geboden als een alternatief – en hoe aantrekkelijk was dat!

Nu zal ik niet beweren dat ik daar ooit in *geloofd* heb: geloven doe je toch alleen in God, mag ik hopen. Maar het boeide wel bijzonder. Ik verslond de boeken, ging alle keren naar de Creationistische Congressen in Heverlee en zou nog avonden kunnen vullen met wat je daar leerde. Het was ook goed om eens te schudden aan die alleenheerschappij van de evolutieleer. En toch. Toch geloof ik dat het het niet goed geweest is. Want het was een door elkaar halen van geloof en wetenschap en dat met de bedoeling dat die alternatieve wetenschap een steun zou zijn voor je geloof. Maar dat is een verkeerde beweging. Geloof bouwt niet op de zwakke plekken van de evolutieleer en op de gaten in die theorie. Of wetenschap wél moet bouwen op de gaten in de vorige theorie is de vraag maar dat is een andere kwestie.

Geloven is vertrouwen

Wat is nu eigenlijk *geloven* in de schepping? Dat vond ik nooit mooier uitgedrukt dan in Zondag 9 van de Catechismus: “Dat de eeuwige Vader van onze Here Jezus Christus, die hemel en aarde, met al wat er in is, uit niets geschapen heeft en deze ook door zijn eeuwige raad en voorzienigheid onderhoudt en regeert, om zijn Zoon Christus mijn God en mijn Vader is”. En daarom is het ook vertrouwen, vertrouwen dat God zal voorzien, in goede en kwade dagen. Het geloof in de schepping is niet dat je een theorie hebt over hoe het ooit gegaan is, maar het is vertrouwen dat Hij die alles tot aanzijn gebracht heeft, ook nu nog alles bestuurt en regeert.

Dat hangt niet aan aardlagen, of een catastrofetheorie of een Venushypothese of al die dingen meer. Theorieën komen en gaan. Daarop te steunen dat is steunen op een rietstaf die de hand doorboort. Dat betekent: een groot nadeel van steunen op een theorie is, dat je gevaar loopt (dat hoeft niet maar het gebeurt wel) om je geloof te verliezen als die theorie

weer verdampt. Sommige van de boeken die destijds hoog aangeschreven stonden, zijn allang vergeten en worden nu verkocht in dezelfde serie als “Waren de goden kosmonauten?” van Erich von Däniken.

Een ander nadeel is dat je gevaar loopt om jonge mensen die de wetenschap in gaan een slecht geweten te bezorgen. Om ze met wantrouwen te bekijken. Ik heb de kindervariant gezien als ik catechisatie gaf en uit de mond van de leerlingen hoorde “o, die mensen die in evolutie geloven dat zijn stomkoppen”. Daar schrik ik van.

Domme geleerden

Overigens: het valt niet te ontkennen dat zeer geleerde wetenschappers soms heel dom zijn. En dat moet wel degelijk besproken worden. Het domste dat je als wetenschapper kunt doen is je gaan verbeelden dat je alles begrijpt. Dat wij met onze verklaringen alles rond krijgen. In elk vak komt die verzoeking een keer. Als je economie studeert dan komt er een moment waarop je denkt: o, alles is dus eigenlijk economie. En als je dat doet en je krijgt ooit een beleidsfunctie, dan verknoei je alles wat er aan hulp en steun in de wereld bestaat doordat je er allemaal economie van maakt. En als je de erfelijkheidsleer bestudeert, dan komt het moment dat je denkt: o, alles is dus gewoon DNA, het ligt allemaal vast en we zijn gewoon geprogrammeerd. Studeer je biochemie, dan komt het moment dat je denkt: o, alles waar wij het over hadden van liefde en boosheid, dat is dus gewoon chemie, het is gewoon een stofje.

Dat is de grootste domheid. En als we die gynaecoloog nemen dan komt het moment dat hij denkt: aha, alles is dus maakbaar. En dat geloof draagt hij over op zijn patiënten en die gaan ook denken dat alles maakbaar is en dat je door moet gaan en doorgaan tot de volgende techniek. En het brengt een verdriet en een leegte die verwoestend is. Want het blijft wel waar: God heeft deze hemel en aarde geschapen, de dingen hebben hun geheim en God opent en sluit de baarmoeder. Dat is heel moeilijk en tegelijk heel kostbaar. Want het betekent dat je bij Hem kunt klagen; Hij zegt dan niet “daar kan ik niks aan doen het is een dokterskwestie”. Nee, bij Hem kun je terecht met klacht op klacht zoals de mensen in de Bijbel ons voorgaan. En bij Hem kun je troost vinden en – God geve het – uiteindelijk vrede.

Een schitterend ongeluk

Zo geldt het ook van de wording van hemel en aarde. Ga nooit ‘geloven’ in de evolutie want dat grote woord kun je beter reserveren voor geloof in God. En tegelijk: voel je vrij om het model van evolutie volop te gebruiken in je wetenschappelijk werk. Als een model dat vaak goed werkt, dat altijd open staat voor correctie en dat nooit álles zal omvatten wat er over mens en wereld valt te zeggen. Als je ooit naar olie wilt boren, dan helpt het creationisme je niets. Maar als je wilt weten wie de mens voor Gods aangezicht is, dan kom je nergens met evolutionisme. Beide – de olie en Gods aangezicht – hebben we nodig om mens te zijn op aarde. Want wij zijn hier niet als product van toeval, als een schitterend ongeluk. We zijn mensen door God gewild en door Hem verantwoordelijk gesteld. Met je chemie, met je DNA, met de hele evolutie achter je, blijf je een verantwoordelijk mens. Een mens voor de troon van God. Zijn schepsel en zelfs een kind bij de Vader.

Bovenstaande is de tekst van een preek uit 2009, die ik heb bewerkt en gepubliceerd naar aanleiding van nieuwe gesprekken over schepping en evolutie.

Bron: <http://www.smouter.net/?p=1618>

